

Урысые Федерациием и Правительствэ проектым къыдыригъэштагъ

Федеральнэ бюджетым ипроектэу 2018 — 2020-рэ ильясхэр къызэлъзызыу-бытырэм Урысые Федерациием и Правительствэ къыдыригъэштагъ.

А проектым къызэрэ-дилтүрээмкіэ, Мыекъо-пэ районым ипсэуплэхэмрэ къалезу Мыекъуапэрэ псыыгылпэрэ псырыкъуаплэрэ ящэлпэгъэнхэм мылькоу 2018-рэ ильясым пэуухащыр къихэгъэкыгъэн фое. Федеральнэ законым ипроект Къэралыгъо Думэм къыхэлъхэгъэнэм ехъилгээ унашьор аштэгъах.

Мы ильясым мэку-огум Адыгеим ипащэхэм республикэм ыцлэ-кэ депутатхэр ягъусэхэр псыыгылпэмрэ псырыкъуаплэмрэ яшын мылькоу пэуухэгъэн фое Къэралыгъо Думэм щы-тегущылгэгъэх. Ашы-

гүм 2017-рэ ильясымкэ федеральнэ бюджетым гээтэрээзжынену фашыхэрэм щахэллэгъягъэх. 2018 — 2020-рэ ильяс-хэмкіэ федеральнэ бюджетым ипроект зэхагъэу зэхкуум, бюджетымкэ комитетым правительствэм игоу филтэгъуяа депутатхэм къыдырагъэштэгъагъ.

«Адыгэ Республикэм ипащэхэр тигъусэхэр Урысые Федерациием финанс-хэмкіэ и Министерствээрэ и Правительствэрэ агуурдгээгъягъаа республикэмкэ мэхъанэшо зилэ проектым федеральнэ льэгаплэм къикіэу іэпнэ-їэгъу етыгъэнэм мэхъанэшо зэрилэр. Къалэу

Адыгэ Республикэм и Лышъхээ
ипресс-къулыкъу

Адыгеим и Лышъхээ Хэгъэгу зэошхом хэлэжъэгъэ бзылфыгъэм дэжь щылагъ

Сурэтийр А. Гусевым тырихыгъ.

Адыгеим и Лышъхээ Къумпыл Мурат Мыекъуапэ щыпсэурэ бэгъашаа Цепа Александра Иван ыпхъум дэжь тыгъуасэ щылагъ юкы ыныбжь ильяс 95-рэ зэрхуягъэмкэ аш фэгушуяагъ.

Республикэм ипащэ Урысые Федерациием и Президент ишүүфэс тхыль къеджагъ. Владимир Путиним аш щыхегъэунэ-фыкы Александра Иван ыпхъум Хэгъэгум ёпашхээ гъехэгъэшхохэр зэрэццирилхэр, посунай-гаа пытэрэ щылэкэ-псэукээ дэгүрэ илэнхэу аш къыфэлъяло.

Хэгъэгу зэошхом хэлэжъэгъэ бзылфыгъэм фэгушонхэу джащ фэдэу къэктэгъяа эх Урысые Федерациием и Президент и Полномочнэ лыклоу Къыблэ федеральнэ шьолырым щылэм иаппарат Адыгэ Республикэмкэ ифедеральнэ инспектор шхъхалэу Серней Дрокинир, Адыгэ Республикэм юфшэнэнимрэ социальнэ хэхонигъэмрэ иминистрээ Миранэ Джанбэч, къалэу Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет итхаматэу Джарымэкъо Азмэт, къалэм иадминистрации иллыклохэр.

Республикэм и Лышъхээ Александра Иван ыпхъум шүхъафтыхэр ритигъэх, посунай-гаа пытэ илэнэу, игъашэ къыхээ

къыхэтутыгъэхэр юкы нэмыхк къэбархэр тисийт ижүүтээштых
WWW.ADYGOVOICE.RU

Адыгеир федеральнэ йэпнэгъум щэгугъы

Социальнэ мэхъанэ зилэ псэуалъхэм яшын, медицинэм юкы гэсэнгъэм япхыгъэ учреждениехэр мылькукъэ юкы техникээкэ нахь зэтегъэпсихъэгъэнхэр хабзэм иреспубликэ юкы ичылээ къулыхуум яюфшэнкэ анахь мэхъанэшо зэратахэрэм ашыщых.

Аш епхыгъэу Адыгеим ипащэхэм джырэкэ анахьэу анаэ зытетыр федеральнэ гупчэм иэпнэгъэгъу хэльэу агъэцэкээрэ проектилур ары — Адыгэ республике клиническе сымэджэцыр зыдэштым дэжь къалэу Мыекъуапэ щашырэ Диагностические гупчэмрэ Шэуджэн районымкэ Хялакъэм икъутыр (къутырэ Хапачевыр) щагъэпсирэ гурит еджаплэмрэ.

Диагностические гупчэу джырэ лъэхъаным диштэрэ медицинэ юмэ-псымэхэмкэ зэтегъэпсихъагъэу юфхъаазэм Къумпыл Мурат хэлэжъэгъагъагъ. Пстэумки гупчэм тефэштыр сомэ миллион

къытышт цыфхэм уахтэм диштэрэ йэпнэгъу дэгъу арагъэгъотынмкэ.

Мыщ дэжьым къэ-иогъэн фое республикэм истационар учреждениехэрэ иполиклиникэхэмрэ атегъэклагъэр нахь макэ зэрэхүүтэй. Шүргү къэтэгъэкыжы: мы ильясым жыоныгъуакъэм Диагностические гупчэм ишын рагъэжъагъ. Унэм ылъялс «уахтэм икап-сулэкэ» заджэхэрэр чэлхэгъэнэм фэгъэхъагъ юфхъаазэм Къумпыл Мурат хэлэжъэгъагъ. Пстэумки гупчэм афдэу, ахьщэ макэ

(Икъех ю 2-рэ н. ит.)

ильясым ижъоныгъуакъэ нэс связымкэ я 33-рэ, я 15-рэ батальонхэм телефонисткэу къулыхуур ашигхыгъ. Нахыбэрэмкэ зыщизэуагъэр Кавказыр ары, Ригэ щылээ Теклонигъэр къыдахыгъагъ. Хэгъэгу зэошхом иорднэу я II-рэ степень зилэр, медальхэу «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией» зыфиохэрэр юкы нэмыхк хэфагъэшьошагъэх.

Заом щылээ шхъэгъусэ фэхъүүтэм lyklagъ. Зэо ужым ахэм джыри дзэм къулыхуур щылъагъялтагъ гарнизон пчагъэ зэблахуугъ, уахьтэ зытешлэм ячыгу гупсэ къагъээжы, Мыекъуапэ къидэтысихъагъэх. Ахэм сабынту зэдапуугъ. Джыдэдэм Александра Иван ыпхъум пхъорэльфиц ил.

Юнагъо мазэм Урысые Федерациием и Президент нэбгырэ 31-мэ юбилейкэ къафэгушошт. Ахэм ашыщу Цепа Александра Иван ыпхъу Хэгъэгу зэошхом хэлэжъагъэм ыныбжь ильяс 95-рэ хуугъэ, селу Красногвардейскэм щыщ Хархаров Владимир Григорий юкъом ыныбжь ильяс 90-рэ хуущт.

Адыгэ Республикэм и Лышъхээ
ипресс-къулыкъу

Адыгейр федеральнэ Іэпүігъум щэгүгъы

(Икіеух).

пэуухъэр. Арышь, федеральнэ Іэпүігъур щымын хүщтэп, анахъэу къоджэ еджаплэхэм яшынкэ.

Мыш дэжым къэлгъэн фае Шэуджэн районымкэ Хапаклэм икъутыр шаублэгэ еджаплэр ухыгъэнам пае федеральнэ мыльку къыхамыгъекымэ зэрэмыхъущтыр. 2014-рэ илтээсир ары еджаплэм ишын зыфежъагъехэр.

«Псөольшынр ухыгъе хуным пае ахьщэ тищыкагь. Шуугу къесэгъекыжы: гухэл гъенфагъэ зиэ федеральнэ программмэу «Къуаджэхэм 2014 — 2017-рэ илтэсхэм ыкы 2020-рэ піэлэе чэзыум нэс зыпкь итэу хэхъонигъе ягъешыгъэнэр» зыфиорэм къы-

дилытэштыгь мы еджаплэм ишын. Тэгүгъэ еджаплэм ишын ыкіэм нэдгээснүүм пае мыльку къытфыхагъекынэу», — къыуагь Владислав Резник. Шуугу къэтэгъекыжы: Іоныгъом и 18-м Урысые Федерации мэкью-мэшымкэ и Министерствэ къуаджэхэм яхэхъонигъекэ и Департамент идирукторэрэу Владимир Свеженец Мыекуапэ къызэком, псууальэр зыашашырэ чылгэр зеригъельгэтуагь. Адыгейим и Лышъхъэ гущынгъу зыфхъум, федеральнэ чиновниковым къыуагь ювшэнхэр процент 70-м нэсэу зерагъэц-кагъэхэм зеригъэрээр. Зерэрахуухагъэмкэ, федеральнэ мылькур къафатуулсмынэ, илтэсэу къихъаштам еджаплэм ишын аухыщт.

Зэрэнэгуехэрэмкэ, федеральнэ бюджетым ипроект Іоныгъом и 29-м Къэралыгъо

Думэм Іэклэхашт, аш нэужым къепхыгъэ комитетхэм щатгушигъэштых. Ар мэхъаншхо зиэ чээзыу щытышт, сыда пломэ проект гъенфагъэхэмкэ пчагъэу ящыкагъэштхэм ягугъу ашын зыхыкэ, Іэубытыпэ гъенфагъэхэри ящыкагъэштых.

«Бюджет къэкуюлэхэр зерищикагъэхэр къебгъэшьып-къэжынхэм пае Іэубытыпэ тэрээхэри щылэнхэ фае, сыда пломэ илтээс 3 бюджетым ипроекткэ ашшээр мэхъанэ зэтгэгэн фаехэм депутатхэм янахыбэмэ къадырагъэштэн фае. Псөольбэмэ ахьщэр зерафимыкъурэм къыхэхкэу тэшшэрыльзэтийрэе тиээр проект гъенфагъэхэм Адыгемкэ мэхъаншхо зерялэр тиошибгъуухэм къагурыдгъэонир ары», — къыуагь Владислав Резник.

Адыгэ Республикаем и Лышъхъэ ипресс-къуулкыу

Унэгъо джэныкъом и Мафэ зэхищагъэх

«Семья — союз родных сердец» зыфиорэ республикэ мэфэкыр мы мафэхэм Лениным ыцэ зыхырэ гупчэм щыкагь.

Юфтхабзэм къеблэгъагъэх АР-м лъэпкь юфхэмкэ, йэкыб къэралхэм ашыпсээрэ ти-лъэпкьэгъухэм адярлээ зэлхыныгъэхэмкэ ыкы къэбар жуу-гъэм иамалхэмкэ и Комитет итхаматэу Шхъэлхъо Аскэр, федеральнэ ыкы республикэ къуулкыухэм япащхэр, нэмыхкэри.

ЗАГС-м и Гъэлорышланлэу Адыгейим щылэм ипащэу Къошк Сайдэ къызэриулагъэмкэ, 2008-рэ илтэсүм къыщегъэжъагъэуунэгъо джэныкъом и Мафэ Адыгейим щыхагъэунэфыкынэу Адыгэ Республикаем и Лышъхъэ унашьо ышыгь.

— Унагъом обществэм чыпэу щыбуутырэм зыкечэгъэ-тыгъэнэр, ар гъэптигъэнэр мы мэфэкым мэхъанэу илмэ ашыщ, — къыуагь Къошк Сайдэ. — Цыфым ишынэгъэ къызщежъэрэе унагъор ары. Лъэпкыым хэльхэ шэн-хабзэхэр аш къеухумэх ыкы лъе-гъэкулатэх.

Къошк Сайдэ мэфэкі юфтхабзэм ипэублэ Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу Къумпыл Мурат ыцэкэ къэзэ-рэуугоижъэхэм шүфэс къарихыгь.

Мыш фэдэу юфтхабзэм мэхъанэ куу зерялэр аш къыхигъэшыгь. Я 9-у унэгъо джэныкъом и Мафэ Адыгейим мыгъэ зэрэшхагъэунэфыкынэр аш къыуагь. Илтээс къэс мэфэкыр гъэшгэйонэу, ыпэ-кэ щыгъэхэм афэмидэу зे-рэшшытим ЗАГС-м илофышэхэр пыльых, цыфхэм уна-гъом уасе фашынным фашэх.

Непэрэ мэфэкі юфтхабзэм къыдыхэлтыгъэу, Адыгейим ит муниципальнэ образованихэм шхъэгъусэ зэфхэгъэхэх ныбжыкэ унэгъуи 9-у

къарыкыгъэхэр Лениним ыцэ зыхырэ гупчэм щызэгутах-гъэх. Нэужым мэхъэнэ ин зиэ лъэбэкоу адзыгъэм итамыгъеу ныбжыкагъэхэм Иэлтынхэр зэ-фыралхъажыгъэх. Аш къы-кэлтыклоу зызэрэзэгутахгъэхэр къэзүушыхъатырэ тхылъхэр аратыжыгъэх.

— Тиахъылхэм ямызакью, республикэм щыпсэухэрэми янэрильэгъоу зызэрэзэготхаг-гъэм мэхъаншхо илэу тэлъытэ, — ягупшэсэхэмкэ къыд-дэгүашхээ зэшхъэгъусэ хуугъэхэ ныбжыкагъэхэм Гъукэлэ Рустланэр Аминэтрэ. — Тызэ-гъусэу, тызэдэлжээзэ лъагьоу къыхэхтыгъэм тырыкъомэ, сид фэдэ къинигъуи къытфэспын-кэлтигъу.

Зэшхъэгъусэхэу Чэтэо Хьамедэрэ Динэрэ зэгурлынгъэ азыфагу илэу зызэдэ-псэухэрэр илтээс 55-рэ хуугъэх. Ахэр непэрэ мэфэкі юфтхабзэм къырагъэблэгъагъэх, къаклэхъуухэгъэ калэхэр яг-у-сэхэу сценэм къыдащэгъэх. Зэшхъэгъусэхэм къэллипл зэ-даплугъ.

— Къыткэхъуухэгъэ сабийхэр зэрэнасыпшюхэр зэрэ-тльэгъурэр дунэе мылькум ыуас, — elo Чэтэо Хьамедэ.

— Унагъом зэгурлынгъэ, шыпкъэнгъэ илтынхэр фае. Ны-тихэм язэфыщыткэ сабийхэм ящысэтехыпэу къэ-тэджынхэм мэхъанэ илэу сэ-льтэ.

Джащ фэдэу сабийбэ зэ-рысхэр, шхъэкагъэфынгъэ зы-фашыххэрэ унагъохэр юфтхаб-зэм къырагъэблэгъагъэх, агъашуагъэх. Мэфэкі зэхахъэр концерткэ лъагъэклотагь.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Апэрэ классхэм арагъаш!

Гъогу-патруль къулыкъум ихэушхъафыкыгъэ баталлон иофишэхэр гъогур зэрэзэптигъышт шыкагэр ублэпхэ классхэм арагъаш.

Джащ фэдэу, автомобилын зитысхъэхкэ зыэрэралхъа-хъаштыр къафауатэ. Гъогу татмыгъэхэм, зеклуакэу гъогум Ѣырягъэхэм афэгъэхыгъэхэе фильмхэр къафагъэлъагъох. Джэгукэхэу «Лъэс-рыкы», «Нэфрыгъуаз», «Регу-

лировщик» зыфиохэрээр инспекторхэм зэхашагъэх.

Юфтхабзэм якіеух къэлпэддакло пэччь шуагъэ къэзтигъихъа къэбархэр зэртигъэхэхэхэхэх афагошыгъэх.

Мурадэу юфтхабзэм ялхэр: гъогурыкъонир Ѣынэ-

лихъэнам ишапхъэхэр агу къагъэхыкынхэр, ныбжыкагъэ пэпчь гъогум зызэрэзингъэп-сыштыр зэхегъэшыкыгъэнэр архы. Ашкэ къэлэцыклю фыкъонигъэхэр ыкы хуугъэ-шагъэу гъогум тэхъуухъэхэрэд инспекторхэм дагъэзыхъях.

Денис Докшин.
Гъогу-патруль къулыкъум ихэушхъафыкыгъэ баталлон иротэу N 1-м извод икомандир.

хахъэхэрэми урамым зызэрэ-шагъэпшыт, нэфынэр къэзэ-тире пкыгъохэр зерагъэфедэштхэ шыкагъэхэр къафалота-гъэх. Гъогум къытхуухъэнхэ альэкшыт ошэ-дэмшилэ юфтхэм нэуасэ афашыгъэх. Юфтхабзэм икіеух шапхъэхэр ыкы къэбар гъэшгэйон эхэлхэрэд аратыгъэх. Зипсаунигъэ амал зэ-щыкъуагъэхэм лъэшэу ягуалхуугъэ анаэ къазэраторадзэйэр ыкы «тхъашуугъэпсэу» къуулкыуушхэхэм къарауагь.

ЦЭЙ Розалий.
Гъогурыкъонир Ѣынэгъон-чээнимкэ къэлэ отделым инспектор.

амалхэмкэ Ѣыкагъэ зиэхэр гъогурыкъонир хэлжэхэ зы-хуукиэ, водительхэри лъэрэ-клохэри ахэм лъэшэу афэсак-кынхэм гъогу къуулкыуушхэхэр къыфэджаагъэх.

Хэушхъафыкыгъэ купым

«Тадежъугъай ыкы Къэтэжъугъэхъумэх»

Джа цээр зиэ юфтхабзэр зипсаунигъэ амалхэр зэ-щыкъогъэ цыфхэм Іэпүігъур Ѣынэгъон-чээнимкэ къэлэ отделым инспекторхэм джырэблагъэ

Мы купым хэхъэхэрэ цыфхэм ящынэгъончагъэ къэууху-мэгъэнам зыкъегъээтигъэнэр аш пшээрэль шхъа-лэу илгээ. Къалэу Мыекуапэ иурамхэм ыкы ипарк юфтхабзэр ашы-рагъэклохыгъ.

амалхэмкэ Ѣыкагъэ зиэхэр гъогурыкъонир хэлжэхэ зы-хуукиэ, водительхэри лъэрэ-клохэри ахэм лъэшэу афэсак-кынхэм гъогу къуулкыуушхэхэр къыфэджаагъэх.

Хэушхъафыкыгъэ купым

Зэлъашәрә тхаклоу, шәннигъэләжъеу Хәдәгъәлә

Аскэр Къызыхъугъэр непә ильес 95-рэ мәхъу

Нартыгу зиң Цыфышхуагъ

Тхъэм икәсә цыфэу ар дунаим къытхөгъагъ: Иәдәбәу, нәхъоу, шәннишюу, рәхъатәу, гупсәфәу, йүшәу, акылышиюу, гурыгъоз эн хәлъеу, Хәгъәгум ыкلى иадыгъ лъәпкъ афишиен ылъакъыщымкә зышихъамысыжъеу — нартыгу зиң дунәелыгъ.

Хәдәгъәлә Аскэр Мыхъамодә ыкъор Красногвардейскә районым ит къудажуа, псыхъоу Лабә ышшоу ысәү Хъатикъуае йоныгъом и 20-м, 1922-рэ ильесым къыштыхъуугъ, мәкъумәшьшә унагъо щапыгъ. Шум фабләу, ыгу ащ дихъыхъ зәхъум, джыри къоджә еджапәм щеджәштыйгъ, усәнър къыштегъагъ.

1991-рэ ильесым — докторыцәр къыштыхъатыгъя.

Аскэр усән-тхәнүмрә шәннигъэ-гупшысәнүмрә зәфәдәу щәләфә гухахъо ахигъутау зәдиләжъынхәр фызешшокыгъ, ильес 60-м ехъум, а зы шәннигъэ институтым (АРИГИ-м, фольклорымкә иотдел ипәщагъ), юф щишлагъ. Ытхыхъерәр 1940-

къыдигъекыгъя. Ахәм япчыагъе 25-м лъыкъэхъе. Усаклом итхыгъэмә ашыщхәр грузиныбзакъ, болгарыбзакъ, арапыбзакъ, нәмыкъемкә зәрадзэ-кыгъя, иусәхәм ашыщхәр оредышхөхәм аральхъагъя. Хәдәгъәлә Аскэр ипәззие бзәу зәрәтхыгъемкә, гупшысәу хәлъымкә зәдиштәу, уигъәразәу гъепсыгъя.

Ау усәкло-тхәкло къодыягъя. Хәдәгъәлә Аскэр Мыхъамодә ыкъор. Ар Кавказым ыкъи Урысыем, Іәкъыб къэрал зәфәшхъафхәу адигәхәр зыышыпсәүхәрә пстәум ашызельашәрә тхакло, шәннигъэләжъ-академик, нартхәр зиенъләпкъым ригъәгъотыжъынхәр, ахәм альапәрә ашыхвапәрә адигәхәм ашшокынәу зәрәштыр (лъәпкъым зәриехәр) ишшәннигъэ тхыгъе күхәмкә къыштыхъатынър фызешшо-

уигъешшәу ахәмкә тхыиль зәфәшхъафхәр къыдигъекыгъя. Лъәпкъыжъеу адигәхәм ягушхъакъән ягъәгъотыжъыгъен зәрәфаер кыгурлыу чәци мафи ләжъагъя. Гупшысә гъобугә зәпичыгъ: ашылагъ Шапсыгъя, Къәбертае, Черкесиен, Краснодар краим ипсизуләхәм, Къокыпә Благъеу адигәхәр зәрәис хәгъәгүхәм — Сирием, Тырукем, Израиль ыкъи ахәм анахъ чыкъалоу — Америкәм, Голландием. Зильәүжығыгъеу, зәригъешшагъяу зәхифыгъяр аш фәдизым нартхәр ары. Хәдәгъаләм зәрәшшоикуагъеу, 1968 — 1971-рэ ильесхәм адигә лъыхъужъ эпосеу «Нартхәр» томибл хью къыдигъекыгъ. Ахәм ягъәкә-рәкъән-пъәдәхән анахъеу зыышшәифагъәр АР-м инародә суретшшәу Мәрәткъо Долэт.

Хәдәгъәлә Аскэр шәннигъэләжъ-нартовед шыыпкъеу зәрәштыр итхыль гъешшәйон зәфәшхъафхәмкә къыштыхъа-

хәри ильес зәфәшхъафхәм Мыекъуапә къыштыдәкъыгъя.

Аскэр общественнә юфышшахуа, Европәм икавказологхәм яобщество хәтыйгъ. Дунәе зәукәшхохәу Москва, Париж, Лондон, Амстердам ыкъи Адыгейм (1996-рэ ильесым), етәнә 2000-рә ыкъи 2002-рэ ильесхәм ЮНЕСКО-м иунашшокә нартхәм ямафәу загъенафәм, «Нартхәм ямашшօ орәмәкъяс!» зыфилорә фестиваләу зәфәдәкъә Адыгейм, Шапсыгъя, Краснодар краим ичыплә зәфәшхъафхәм ашылагъям Хәдәгъәлә Аскэр игуапзу ахәләжъагъ. Ильес 60-м шыыпкъагъе хәлъеу дахъеу ильәпкъ, хәгъәгүм хъаләләу афәләжъагъ.

Цыфым ишу ылъагъуҗыным, идахъе фалорә зәхихъыным нахъ насыптыгъе мәхъужъя?! Илтературә творчестви, нартхәмкә ишшәннигъе ләжъыгъаби гушшогъубәрә лъытәннигъе-шхъәкъафхәрә къыфахъыгъ Аскэр.

Хәдәгъәлә Аскэр АР-м инародә тхакло, АР-м шәннигъәмкә изаслуженә юфышшаху, Адыгейм и Къәралыто пре-мие литературәмкә илауреат, шәннигъәхәмкә Дунәе Адыгэ (Черкес) академиет иакадемик, къудажжәкъуа Хъатикъуае, Нәшүкъуае, Щындкъе, Краснодар краимкә Псышшопә районым яцыф гъешшагъ, 1989-рэ ильесым къыштегъягъеу УФ-м итхаклохәм я Союз хәтыйгъ.

Аскэр унәтго дахә къыннагъ: ыпхъу нахъижъеу Асиет — философие шәннигъәхәмкә доктор, ыкъоу Айтәч (игъонәмисеу идуанай ыхъожъыгъ) тарих шәннигъәхәмкә кандидатыгъ, ыпхъоу Нәфсәт — музыкант, ыкъоу Айдәмый кәз-

1938-рэ ильесым Адыгэ къәләгъәдәкъе училищым чәхъагъ, дәгъоу егугъоу еджәу, усәхәри ытхыхъеу щытыгъ, ли-тературә кружокъу Андырхъое Хъусенә зипәщагъәми чанәу хәлажъәштыйгъ. 1940 — 1942-рэ ильесхәм Адыгэ къәләгъәдәкъе ильеситу институтым щеджагъ, къышуагъ.

1942 — 1945-рэ ильесхәм дәэм къулыкъу щыхъыгъ. Зәо ильесхәм курсантыгъ, взводым икомандирыйгъ, штабым ипәщагъ. Мы лъәхъаным етлупшыгъеу патриотическә усәхәр етхыхъ: «Заом тыфаен!», «Штыккә къәтхәжъыгъәхәр», нәмыкъхәри. Зәо ужым, 1946-м ишылә мазә, Аскэр и Адыгэ хәку къыгъәзҗәкъыгъ. Гъәтхәпә мазәм, 1946-рэ ильесым Адыгэ шәннигъәзҗәкъо институтым юфышшахомкә зегъазә, түри зәдефы. Юфышшах, Адыгэ къәралыгъо къәләгъәдәкъе институтыр 1957-рэ ильесым, 1960-м шәннигъәзҗәкъо Грузиен и Академи епхыгъеу Шота Руставели и Институт хәт аспирантурәр къышуагъ. 1965-рэ ильесым Хәдәгъәлә Аскэр филология шәннигъәхәмкә кандидатыцәр,

рә ильесым къыштыублагъеу къышынтыштыгъя.

1948-рэ ильесым Хәдәгъәләм иапәрә усә тхыльеу «Гум иорәд» зыфилорә къыдикъыгъ. Я 50-рэ ильесхәм хәпшыкъеу усаклом джыри нахъ лъәнъыкъо гъәшшэгъонкә зыкъызәуихъыгъ, лъәпкъым игушхъәләжъыгъ, ишән-хабзәхәм, итарихъ, губзыгъагъәм къапкъырыкъеу ыкъи альыпсәсү матхә. Етлупшыгъеу зы усә тхылъым адэр ыүжекъ къыдегъәкъыхъ: «Мәфә нәфхәр» — 1952-рэ, «Сичыл» — 1953-рэ, «Гум шлоигъор». Анахъеу усаклом илүпкәгъә-лъәшшыгъ, иләпәләсагъә къызыщынәфагъәр «Адыгәм ыпхъу» зыфилорә повестеу усәкъе тхыгъе ары, 1957-рэ ильесым къыдикъыгъ. Адыгэ бзыльфыгъәм итарихъ тъогу ыкъи ар фәгъәхъыгъ, аш идунаететыкъагъ, ыщәчын ылъәкъыщыгъ, щыләкъ-псевдукъе къинеу адигәхәм я XVIII — XIX-рэ ләшшәгъуҳәм ялгъәм чыпъеу бзыльфыгъәм щибытыштыгъәр аш нафуу къышынтыкъыгъ. Джаш фәдәу ышшәрә юфышшахомкә зәремызәшшыгъыр къыштыхъатеу Аскэр усәхәр, поэмәхәр адәтхәу тхыльхәр я 60 — 80-рэ ильесхәми бәу

къыгъя. Ышшәрә юфым шәннигъәзҗәкъыгъ-упшысаклоу Хәдәгъәлә Аскэр пыуухъе горә фәпшыжъынәу щымытәу, шъуи, теплъи, куачи ахильхъаныр фәукъочыгъ. Нартхәмкә — адигәхәм яфольклор къэнкъе фәгъәзагъеу шәннигъе угъоиншэтин юфышшоу ылъыншэтин томибл хьюре «Нартхәр» къакләкъуагъ 1971-рэ ильесым. Хәдәгъаләм ишшәннигъе зәрәштытуу лъәпкъе литературәм ыкъи лъәпкъ шәннигъәм язы-къөгъәзҗәти-хәгъәхъон афи-гъәшшошагъ. Шәгъәхъ юфыр къэлгъошуми, ар бәу шъхъәкъуагъ юфшәгъешшу. Адыгэ тхыгъе литературәу зильбагъо төхъягъе къодыем инарт ышынтыкъагъ, тхыдәхъәр, ордехъ, къәбархъәр къәбгъотыжъынхәшш, зы гупшысә мәстанә ип-шыкъынхәр къин дәдагъәми, Аскэр творческә мурад инеу зыфишшыжъыгъ, лъәпкъ шищырлыпъыр щытхуу хәлъеу зәшшүхъыгъ. Хәдәгъаләр щәләфә тхагъе, гупшысагъе, къыгъотыгъ, зәригъәкъуҗыгъ, зәгъәзҗәкъеу, шошхууныгъ

тыгъыгъ: «Героический эпос «Нарты» и его генезис» зыфилорә Краснодар къыштыдәкъыгъ, «Память нации», «Героический эпос «Нарты» адигских (черкесских) народов» зыфилорәр, мыхәм анәмкәләдадж, ахәм акъо, апху-хәр Аскэр ыкъоу къыхъуагъя. Гъәшшә бай илагъ, иовшшагъеу лъәпкъым къыфышинар мыйкъодыжъыт былым.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Зефэннымкіэ шапхъэхэр ағълъашых

Ильесым ехъукіэ узекіэбажымэ, Урысые Федерациии и Къэралыгъо Думэ гъогурыкъоныр щынэгъончъеним тегъэпсихъэгъэ хәбзэгъэуцугъэхэм ашыщыбэм зэхъокъоныгъэхэр афишигъэх. Ахэм зэу ашыщ водительскэ удостоверениехэр къыдахынхэмкіэ ушэтынхэр зератыхэр шыкіэхэр нахь къин зэрашыгъэхэр.

Джыри 2017-рэ ильесым Іоныгъом и 1-м къышегъэжъагъеу водитель хъу зыштоигъохэм атырэ ушэтынным ящэнэрэ едзыгъо хагъэхъуагъ. Автоеджапіехэм, гъогурыкъоным ыльянкъоқіэ хәбзэгъэуцугъакіэ мы ильесым къыххъагъэхэм афгъэхъыгъеу гущыгъэту тифхъугъ АР-м хэгъэгу клоці іофхемкіэ и Министерствэ гъогурыкъоныр Ѣынэгъончъенимкіэ и Къэралыгъо автоинспекции и Гъэорышапіеу Адыгейим Ѣынэм иотдел инспектор шхъбаезу Андрей Гришиним.

Автоеджапіехэр

Мы уахтэм ехъуліеу автоеджапіе 34-мэ республикам іоф Ѣашіе, — къеуатэ аш. — Егъэджэн іофир ахэм зэрашызэхъащагъэм, ар зэрагъецақілерем Адыгэ Республиком гъесэнгъэмрэ шынэгъемрекіэ и Министерствэ лъеплъе, ищыкігъэ унашшохэр ештэх. Тэ типшъэриль хахъэрэр водитель хунеу рагъеджагъэхэм яххазырынгъе ушэтын гъенэфагъэхэмкіэ улпъеку гъенир, нэужум ашкіе фитынгъэр ятыгъенир ары.

2014-рэ ильесым къышегъэжъагъеу автоеджапіехэм альянкъоқіэ Ѣынэ хәбзэгъэуцугъэхэр агъэхъашэх. Анахь къинигъоу ахэм зепачырэр лицензие къыдахынры ары. Сыда плюмэ лицензием піэльэ гъенэфагъе илп. Автоеджапіе къызэузыххэрэм шлокі имыіеу агъецекіэн фәхэм ашыщ нэрыльгъети Ѣынэгъемкіэ, компьютернэ оборудование илпіе классхэр зэтырагъепсыханхэр. Джаш фәдэу ильесым то техническе улпъекун-

еупчыжы, рекламэ дэгүу зилем дехъыхых. Ау пстэури зэоллэжырэр еджапіе ачэлэлтиары. Ар къэралыгъо хабзэм къыгъенафэрэп, ежэ еджапіе пэлчч уасэр егъэуц.

Мыекуапе автоеджапіем учахъэу ушеджэним гуртымкіэ төфөштир зээгъаштэмэ сшоигъоу еджапіе зэфешхъафи 5-мэ телефонкіе сафитеуагъ. Ар зыфедизир мыш фэд: сомэ мини 10-м къышегъэжъагъеу 15-м нэсы (зэтэу птырэр), практикэм укло къес гъэстынхъэм зы сыхъатым сомэ 200 — 250-рэ ыуас.

Ушэтынхэр ыкчи зэхъокъоныгъакіехэр

Джы зэхъокъоныгъэхэм къафэдъэзжын. Шыгуу къэзгъэкъыжы сшоигъу, ыпэрэм фэдэу упчіе 20-м такъикъ 20-кіе джэуапхэр еджаком къаритжын фае. Ау зы хеукунгъе зыхишхъэкі, джы упчилтф къыфыхагъахоу такъикъи 5-кіе джэуап къаритжын нэу. Хеукунгъиту къызыхахъекіе упчіи 10 къиххъо, ахэм уахэукижын уфтэп.

Андрей Гришиним къышегъиауцакіэ, автодромын егъеджэн упражнени 5-у къышынгъууныр. Аш джыри кіеу мы мазэм къыххъо машинэм къыбидис цыфыр къеуциплем Ѣынэгъончъеу къызэрэшибгъэкъиць.

Категориу «А»-р зытыхэрэми зы гъэцекіен къафыхагъэхъуагъ — метрэ 80 хүрэчыплем «скоростное маневрирование» зыфиорэр къышынгъууныр. Аш джыри кіеу мы мазэм къыххъо машинэм къыбидис цыфыр къеуциплем Ѣынэгъончъеу къызэрэшибгъэкъиць.

Категориу «А»-р зытыхэрэми зы гъэцекіен къафыхагъэхъуагъ — метрэ 80 хүрэчыплем «скоростное маневрирование» зыфиорэр къышынгъууныр. Аш джыри кіеу мы мазэм къыххъо машинэм къыбидис цыфыр къеуциплем Ѣынэгъончъеу къызэрэшибгъэкъиць.

Категориу «А»-р зытыхэрэми зы гъэцекіен къафыхагъэхъуагъ — метрэ 80 хүрэчыплем «скоростное маневрирование» зыфиорэр къышынгъууныр. Аш джыри кіеу мы мазэм къыххъо машинэм къыбидис цыфыр къеуциплем Ѣынэгъончъеу къызэрэшибгъэкъиць.

2017-рэ ильесым имэзи 8 пштэмэ, еджэнир къэзыухыгъэкіэ нэбгырэ 14544-мэ Къэралыгъо автоинспекцием иподразделение зыфагъэзагъ. Зэкіогъукіэ ушэтынхэр зытыгъэхэр 3764-рэ.

Зэхъокъоныгъэхэм къамыгъащтэхэу ыпэрэм фэдэу ушэтынхэр джыри атих.

Ушэтынхэм альянкъоқіэ джыри кіеу къыххъо машина ашыщ, — къеуатэ сигүшгэгъу, — водитель хъу зыштоигъом зызэргийсэшт машинэр зыфедэштири — «автоматэу» ё механическэу іоф зышээр — къыххыннэу Ѣыт. Ашкіе лъэту тхылыр етхы. Механическэу іоф зышээр автомобилым исэу зеджекіе, түри зерифэнимкіэ аш фитынгъэ ишт. Ау «автомат» зыфеджекіе, механическэу іоф зышээр машинэм исын фимитэу водительскэ удостоверением тамыгъэ къытрагъеуцо.

Зэфэхъысыжыр

Водитель ныбжыкіехэм ялаҗэкіе хүре авариехэр нахь мақіе шыгъэнхэм, зэфыштыкіе тигъогухэм ашытлъэгъэр нахышу хууным хэбзэгъэуцугъакіехэр афэорышленхэм Ѣэгүгъых. Статистикам къызеришельягъоремкіе, езыгъэжъақіехэр водительхэр апэрэ ильес 1 — 2-м сакъынгъе ахэлъеу мэзекіох, аш фэдэу ахэм ляжъекіе авариехэр хүхэрэп. Зефэнимкіе ішпээсэнгъээр къазыгъекіххахаекіе, зеклокіе тэрэзыджехэр къахафхэр аублэ.

Зыщышумы-гъэгъупш!

Тамыгъеу ! шо гъож зиэ тхылам шүціекіе тетхагъеу автомобилым ылжырэ аччым тегъэгъэгъенэу Ѣыт.

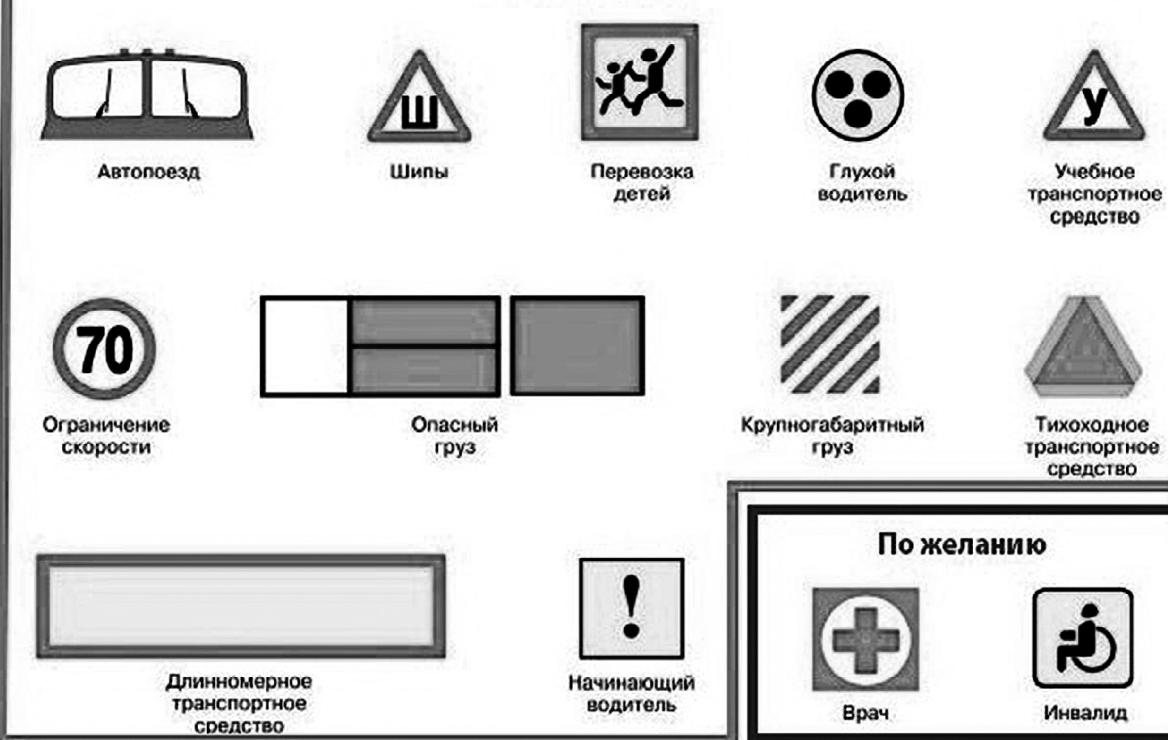
Машинэр зызэрифэр ильеси 2 мыхуу гъем хылжэхэр зэришэнхэ ыкчи къутэгъе автомобилыр ылжырэшунэу пишэн фитэп.

Къэләцыкъуухэр хэушхъафыкыгъе тъысыплем исхэу ѡ Ѣынэгъончъе бгырыхымкіе ипхыхагъэхэр зепщэнхэу Ѣыт.

Іашъынэ Сусан.

Обязательные

 КГЭЛЭЦЫКУХЭМРЭ ТЕАТРЭМРЭ

Къыплъыкъысырэ пшысэм уепу

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо филармоние икэлэццыкү театрэу «Дышъэ къошынэм» 2017 — 2018-рэ ильэс юфшыгъур ыублагъ. Нэбгырабэ зыхэлэжьэгъэ зэхахъэр гъэшэгъонэу куагъэ.

Ижыре пшысэу «Хъалыжъый» зыфилорэр къэгъельэгъоным пae зэзыгъефагъэр Оксана Емельяннова ары. Театрэм ихудожественне пащэу Нэгъой Азэмат къэшыныр ыгъеуцугъ.

Нысхапэхэм ятеатрэу «Дышъэ къошынэм» кгэлэццыкүхэр, нытыхэр ыгъэгушуагъэх. Едзыгъохэм узынэпащэ. Къэгъельэгъонир сурэтхэмкэ агъеклэркагъ. Артистхэр зэклүжэу фэпальх, къашыхэр ролъхэр къызэуяхынхэм феш пшысэм хэль гулшисэм псе къыпагъакэ.

Орэдхэм, гущыл щерюхэм, пуныгъэм яхылтээ едзыгъохэр щынэгъэм къыпкырыкыгъэхэу олытэх. Хъалыжъием нахь фэгумэкъихэр кгэлэццыкүхэр тэлгэгъух, лэгу фытеох. Ар къидэллэтийни, ролыр дэгью къэшыширэ артистым нахь дырагьа-

нэмикхэм алыкагъ. Алэкикыжынхэм феш пцы ыусын фае чыпиле ефэ. Ау хъалыжъием иофхэр анахъау къэгъельэгъонир нахьжъхэм, иахылхэм ямыдэоу гуогум зэрэхтэхагъэр ары.

Нэнэжж-тэтэжхэм, тыгъужьым, нэмикхэм къаалекиекигъеш, баджэм, фэшхъафхэм ашыннэрэп, зэкими ашлокын ыльекицтэу ельтиг. Ары шхъяа, удэон фаеба?!

Къэгъельэгъоним еплыхэрэ кгэлэццыкүхэр нэгушохэу, гумэкъихэр тэлгэгъух. Спектаклэр хуугъе-шлэгъэ шыпкъэу къашхъуагъ, артист пэпч къылорэм едэхүү. Хъалыжъием нахь фэгумэкъихэр кгэлэццыкүхэр тэлгэгъух, лэгу фытеох. Ар къидэллэтийни, ролыр дэгью къэшыширэ артистым нахь дырагьа-

штэу къылхэкы. Гущыл эм пае, тыгъужьыр къэупчэ, ышлэмэ шлоигъу хъалыжъыр зидкагъэр. Сабийхэр мэгумеких, залым чэсихэм, пшысэм гукы, псэки хэхагъэхэу къэльгагъох. Тыгъужьым раожжы хъалыжъием зызэригъебильгъэр, къогъупэм зэрэктотысхагъэр...

Рольхэр къэзышхэрэ артистхэр Къалэ Сайдэ, Нэгъой Зурыет, Нэгъой Аснет, Сергей Вегериним, Адышэс Спартак, Хъакъуй Дианэ, Сусана Косян, Тэшшу Светланэ, къэгъельэгъоним юф дэзшигъэхэм бэрэ лэгу афитеуагъэх. Пшысэр щынэгъэм щытлэгъухэрэ афэдгээдэн зэ-

рэллэгъыгъэм едзыгъохэр къеъбайх. Кгэлэццыкүхэм пуныгъэ юфхэр адызэрхъэрэм театрэр зэрэхлажъэрэр къеъгъэлъягъох. «Дышъэ къошынэм» ишащэу Джолэуку Ларисэ, художественна лэшхъэзетэу Нэгъой Азэмэт къызэрэтауагъэу, нэмикхэм къэгъэлъягъонхэр адыгабзэкы, урсызбэкы агъэхъазырх. Театрэм пыщаагъэхэм тыкъяджэ мэкъэгъэхэм алтыгълэнхэу. Зыгъэпсэфыгъо мафэхэм театрэм зицэзыу къэгъэлъягъонхэр филармоние цыкунум Ѣзызхищэцых.

Сурэтхэр къэгъельэгъонэу «Хъалыжъием» къыщытхыгъэх.

Зэхэзыгъэр ыкы къыдэзыгъэкыр:
Адыгэ Республикаем лъэпкэ Иофхэмкэ, Икыб къэралхэм ашы псэурэ тильэпкэгъухэм адыгылээ зэлхынгъэхэмкэ ыкы къэбар жыгъэхам иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм къаалхырэр А4-кэ заджхэрэх тхапхэу зипчагъэлэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлээу, шрифтыр 12-м нахь цыкунум Ѣзызхищэцых.

Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкгэгъэлжых.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урсыс Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телерадиокэтынхэмкэ ыкы къэлэгъэлжыхэмкэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпилэгъэлжыхэмкэ, зээрэушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхьатырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкгэлжихьатырэр
4211
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2513

Хэутын узчи-кэлхэнэу Ѣыт уахтэр Сыхьатыр 18.00
Зыщаушыхьатырэр уахтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шхъялэр
Дэрэ Т. И.

Редактор шхъялэр
игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшыэдэжыкъижь зыхыгъэр секретарыр

Хъурмэ
Х. Х.

Хъурмэ
Х. Х.